

Birthe Lapenna

"La Homo Ivo Lapenna kaj la Internacia Lingvo"

Prelego eldirita de Birthe Lapenna dum la monاتفino de Kultura Centro Esperantista (KCE) en La Chaux-de-Fonds, Svislando, la 29-an kaj 30-an de novembro 1997.

Karaj geaŭskultantoj,

Mi deziras danki al la organizantoj de Kultura Centro Esperantista (KCE) en la Chaux-de-Fonds pro la afabla invito prelegi ĉi tie dum via monاتفina aranĝo. Mi estas kontenta, ke vi ebligas al mi informi pri mia edzo, Ivo Lapenna. La anonco pretendas, ke mi respondecas pri la tuta monاتفino "kun la historiografia helpo de Giorgio Silfer". Laŭ la origina invito mi respondecus pri la tuta aranĝo. Tion mi absolute malakceptis, ĉar mi ne sentas min kompetenta prelegi pri la verkoj de mia edzo pro la fakto, ke mi ne estas profesia literaturisto, sed pri la homo Ivo Lapenna kaj pri liaj pensoj kaj aktivadoj mi estas la plej kompetenta. Pro tio mi deziras titoli mian prelegon "La homo Ivo Lapenna kaj la Internacia Lingvo". Mi esperas, ke d-ro Silfer, kiel profesia literaturisto, prelegos pri la verkoj de Ivo Lapenna.

Kiel mi diris, mi estas tre kontenta havi la eblecon informi pri mia edzo kaj korekti la falsajn opiniojn, kiujn kelkaj homoj ankoraŭ havas. Mi akceptis prelegi, ĉar mi scias, ke multaj novaj esperantistoj neniam aŭdis pri tiu persono, kiu plej grave aktivis en la Esperanto-Movado. La tempo, kiun li dediĉis al Esperanto, estas senkomparebla kun tiu de kiu ajn alia esperantisto - kvante kaj kvalite. Dum preskaŭ 60 jaroj, ĉiutage, eĉ dum preskaŭ ĉiuj semajnfinoj, li uzis sian eksterordinaran laborkapablon kaj sian unikan intelekton por la Movado. Ankaŭ ekde 1974 li influis per sia nura verkado la tutan Esperanto-Movadon ĝis sia forpaso la 15-an de decembro 1987.

Cetere, oni ne povas raporti historie korekte pri kiu ajn agado de la Esperanto-Movado sen menciigi lian nomon. Pro tio mi ne komprenas, kiel povas okazi, ke kelkaj gvidantoj povas influi la tutan Movadon, tiel ke homoj ŝajne ne kuraĝas elparoli la nomon Ivo Lapenna. Ĝis nun eĉ en la komputera mondo oni neglektas lian nomon. Kiam en Interreto oni "parolas" pri modela elparolo de Esperanto, oni ĉiam mencias ne oratorojn, sed esperantistojn, kiuj havas sufiĉe bonan elparolon. Tamen estas grandega diferenco inter tiu kategorio kaj la kategorio de *veraj* oratoroj. Mi tutsimple ne povas kompreni, kial oni ne utiligas tiun unikan okazon por informi pri la plej granda oratoro de la Esperanto-Movado iam ajn, nome Ivo Lapenna, kiu, cetere, estis unu el la plej famaj oratoroj de la mondo en pluraj lingvoj. Estas unike, ke ni havis tian personecon en la sino de la Esperanto-Movado mem. Nun, post la forpaso de mia edzo, multaj esperantistoj demandas min, kie oni povas aĉeti kasedojn kun paroladoj de Ivo Lapenna. Parenteze dirite, multaj konataj esperantistoj - inkluzive pluraj el la gvidantoj de la Movado - lernis la prononcadon aŭskultante la kasedojn kun tiuj paroladoj kaj la prelegadon laŭ lia verko "Retoriko".

Feliĉe, ke ekde nun ekzistas la "Internacia Scienca Instituto Ivo Lapenna", kie oni okupiĝas nur pri la persono kaj pri la agado de Ivo Lapenna. Ĝia celo estas studi liajn verkojn, informi la gazetaron kaj protekti liajn nomon kaj verkojn kontraŭ diversaj konsciaj falsajtoj, kiuj ĝis nun aperis kaj eventuale estonte aperus en verkoj kaj artikoloj, kiuj *ŝajnas* historie korektaj.

Kiel mi diris enkonduke en mia prelego pri Ivo Lapenna mi deziras paroli nur pri la homo kaj pri liaj karakterizaj trajtoj. Pri la verkoj de Ivo Lapenna parolos d-ro Giorgio Silfer, kaj pri la personeco - en formo de psikologia analizo - parolos la psikologo, d-ro Tyburcjusz Tyblewski.

Post tiu ĉi longa enkonduko vi certe komprenas, ke mi aprezas, ke la Ĉaŭx-de-Fonds dediĉis tiun ĉi monatfinon al la homo, Ivo Lapenna, okaze de la 10-jara datreveno de lia forpaso.

“LA HOMO IVO LAPENNA KAJ LA INTERNACIA LINGVO”

Mia infanaĝo

Por komprenigi al vi kiel multe mi ŝuldas al Ivo Lapenna estas necese unue rakonti iomete pri mi mem.

La geinstruistoj, Kirsten (1913-1975) kaj Peter Zacho (1911-1991), Kopenhago, estas miaj gepatroj. Ili eklernis Esperanton, kiam mi estis du jara. Ambaŭ fariĝis tre aktivaj kaj konataj esperantistoj - nacie kaj internacie. Multaj esperantistoj vizitis ilian gastaman hejmon aŭ konatiĝis kun ili pere de ilia tre ampleksa Esperanto-laboro. Kun danko ili memoras miajn gepatrojn pro ilia helpemo kaj oferemo - tute speciale esperantistoj el la tiamaj “orientaj landoj”.

Miaj gepatroj iniciatis, kunfondis kaj gvidis la mondfaman Esperanto-klubon, Kleriga Konversacia Klubo (KKK), en Kopenhago. En la kadro de tiu klubo Kirsten Zacho iniciatis kaj fondis kune kun sia edzo, Peter Zacho, Poul Thorsen, H.V. Rasmussen k.a. la eldonejon “KOKO”, kiu lasis siajn spurojn en la Esperanto-literaturo. Ŝi estis ĝia gvidanto. Poste ŝi fariĝis redaktoro de la revuo “Esperanto” de Universala Esperanto-Asocio (UEA) kaj Komitatano de UEA. Parenteze dirite, en 1959 ĉie en la mondo oni okazigis multajn belajn Zamenhof-festojn, sed la plej imponan organizis mia patrino en la Palaco de Grafo Moltke, Kopenhago. Ĉeestis kaj parolis la ĉefministro de Danio, la ministro pri internaj aferoj, aliaj ministroj, ambasadoroj - i.a. tiu de Meksikio, kies personeco kaj parolado multe impresis. Ankaŭ la direktoro de la Dana Radio kaj multaj aliaj eminentuloj ĉeestis. Post la salutoj kaj la Festparolado de Ivo Lapenna sekvis klasika muziko. La Dana Radio prezentis preskaŭ duonhoran elsendon de la belega vespero (v. “Memorlibro pri la Zamenhof-Jaro”).

En 1974 mia patro proprakoste establis la eldonejon “Eldonejo Perspektivo”. Li eldonis la revuon “Perspektivo” kaj poste la internacian, kulturalan kaj informan revuon “Horizonto”, kies ĉefredaktoro estis Ivo Lapenna. Inter la publikaĵoj de mia patro estas la unika libro, “Hamburgo en Retrospektivo - Dokumentoj kaj Materialoj pri la Kontraŭneŭtraleca Politika Konspiro en Universala Esperanto-Asocio”, kiun li mem financis. Ĝi estas la plej grava socipolitika verko de la Esperanto-Movado, verkita de Ivo Lapenna, kaj *necesa* suplemento al lia verko “Esperanto en Perspektivo” kaj lia rubriko en la kultura kaj informa revuo, “Horizonto”, “Esploro kaj Dokumentado” (ED).

En tiu vigla kaj tre interesa Esperanto-hejmo de miaj gepatroj mi pasigis mian infanaĝon. Ili ne instruis al mi Esperanton, sed versajne pro ilia hejma uzado de la lingvo kiel - “sekreta” - esprimilo mia scivolemo instigis min iom post iom kompreni ĝin.

Mia renkontiĝo kun Ivo Lapenna

En 1956, kiam okazis la Universala Kongreso (UK) de UEA en Kopenhago, la sama scivolemo kaŭzis, ke mi deziris ĉeesti la Inaŭguron en la Koncertejo de Tivoli. Mi jam sidis sur unu el la unuaj vicoj en la salono, kiam la kutima defilo eniris kaj prenis siajn lokojn sur la podio. Mi tuj rimarkis iun por mi tute ne konatan belstaturan viron kun eksterordinaraj inteligenta kaj interesa vizaĝo. Mi rigardis lin kaj subite memoris tion, kion miaj gepatroj antaŭ unu jaro rakontis al mi pri persono, kiu estas la plej brila oratoro de la Esperanto-Movado. Laŭ mi estis neniu dubo, ke temas ĝuste pri tiu persono. Subite li rigardis min, kaj en la sama momento okazis, ke la esprimo “amo je la unua vido” fariĝis serioza realaĵo. Mi demandis la sinjoron apud mi, la redaktoro Tiberiu Morario, kiu estas tiu persono sur la podio. Estas prof. Lapenna, li respondis. Tiu nomo diris al mi nenion, kaj mi plu demandis, ĉu estas tiu persono, kiu plej bele parolas Esperanton. Tion li konfirmis.

Ivo Lapenna iris al la pupitro kaj komencis sian Festparoladon. Mi estis komplete ravita pro la belsona parolado, kiu sonis kiel klasika muziko - por mi la plej sublima arto. Mi sentis, ke la tuta parolado estis nur por mi, kaj ke ni estis en reciproka kontakto. Du tagojn poste, dum la Kongresa Balo, montriĝis, ke Ivo Lapenna havis absolute la samajn sentojn. La enskribita dato de niaj ringoj, kiujn li tuj acetis en Kopenhago, estas la dato de la Inaŭguro (la 5-an de aŭgusto 1956). En la belega festsalono de la palaco li tuj invitis min al danco, kiu daŭris la tutan vesperon/nokton – kaj vivon

Per la aĉeto de tiuj ringoj Ivo Lapenna reale metis punkton de sia antaŭa edzeco kaj por eterne ligiĝis al mi. Ekde tiu momento ni fariĝis nedisigebla paro kun centprocente reciproka fideleco. Tiun ĉi fidelecon mi emfazas pro la multaj “onidiroj” kaj “supozoj”, kiuj komencis svarmi en la Esperanto-Movado - eĉ poemaj pamfletoj, verkitaĵoj de “konataj” aŭtoroj aperis (konataj almenaŭ en la Esperanto-Movado).

Nia renkontiĝo en 1956, komplete ŝanĝis mian vivon. Dum 31 jaroj Ivo Lapenna kaj mi estis en ĉiutaga kontakto ne nur telefone, sed ankaŭ pere de nia preskaŭ ĉiutaga korespondado. Mi ĉeestis ĉiujn Esperanto-kongresojn kaj -kunvenojn, kiujn li partoprenis. La plej bela kaj impona Universala Kongreso iam ajn, kiun UEA okazigis, estas tiu de Vieno, 1970, kiam la esperantisto, la Prezidento de Aŭstrio, d-ro Franz Jonas, estis prezidanto de LKK. La kutima oficiala akcepto okazis en la fama kongresa salono de la urbodomo, kie "La Kongreso Dancis" vienajn valsojn laŭ la muziko de la Viena Simfonia Orkestro.

Ĉiam ni kune feris - kelkfoje kun kelkfoje sen mia filo, Pierre. Foje, dum 8 tagoj, ni estis personaj gastoj de la ĉefurbestro, d-ro Franz Stein, de Mainz, Germanio, kiam estis urba karnevalo. Estis vintro, verŝajne januaro. La urbo okazigis grandan feston en la kastelo, kie Ivo Lapenna kaj mi kune kun la urbestro kaj lia edzino estis honoraj gastoj. - Ankaŭ aliaj eminentuloj, inter ili la Prezidento, d-ro Franz Jonas, gastigis nin dum niaj vojaĝoj. Ni ĉiam kaj ĉie estis pli ol bonvenaj.

Kiel eble plej ofte Ivo Lapenna vizitis mian hejmon en Kopenhago, kiun li rigardis kiel sian

veran hejmon, kaj al kiu ni planis translokiĝi. Kiel vi scias, Ivo Lapenna, mia edzo, forpasis la 15-an de decembro 1987 en Kopenhago. Kune kun li forpasis ankaŭ la ĝojo kaj feliĉo de mia vivo. ...

La Homo Ivo Lapenna

Dum niaj multnombraj vojaĝoj kaj kunvenoj mi ankaŭ ekkonis multajn interesajn esperantistojn. En ĉiuj lokoj la homoj - junaj kaj maljunaj - amasiĝis ĉirkaŭ mia edzo. La tiamajn junajn homojn kiel Carlo Minnaja, John Wells, Humphrey Tonkin, Ulrich Lins kaj multajn aliajn mi rigardis kiel amikojn. En tiu vigla rondo Ivo Lapenna ĉiam estis la fascina kaj inspira centro. Krom kulturaj kontribuajtoj li ankaŭ kontribuis per eksterordinaraj, humurplenaj spritaĵoj kaj anekdotoj. Mia edzo tre satis esti inter junaj homoj, kaj li vere ĝuis renkonti inteligentajn, aktivajn gejunulojn. Ekz., li rigardis Carlo Minnaja, Humphrey Tonkin kaj Ulrich Lins kiel eblajn posteulojn. Ivo Lapenna estis inspiranto, instruanto kaj modelo por pluraj generacioj de esperantistoj. Persone mi lernis preskaŭ ĉion de li: Esperanton, klasikan muzikon, arton, literaturon kaj plej grave la signifon de lia koncepto "Humaneca Internaciismo".

Esprimitaj pensoj pri Ivo Lapenna

Dum la multaj kunvenoj, kiujn mi ĉeestis, mi spertis, ke Ivo Lapenna estis ekstreme demokrata kaj eksterordinaire inspira gvidanto. Kvankam li mem fulmorapide pensis kaj laboris, li tamen sentis sin devigita doni al siaj kunlaborantoj sufiĉe da tempo por esprimiĝi. Por doni ekzemplon mi citas la tiaman prezidanton de UEA, s-ro E. Malmgren, kiu en sia adiaŭa parolado en Kopenhago, 1956, i.a. diris: "Neniam mi vidis pli demokratan personon, persono, kiu pli rigore observas la decidojn de la plimulto kiel prof. Lapenna (laŭ la protokolo de UEA)." Pri la genieco de mia edzo mi mencias du citaĵojn. La nederlanda d-ro Verloren van Themaat, kiu skribas en sia recenzo pri lia verko "Elektitaj Paroladoj kaj Prelegoj" (Suplemento al "Retoriko") 1966: "... Kiel gvidantojn la Esperanto-Movado bezonas ne homojn, kontentajn teni la aferon funkcianta, sed homojn daŭre strebantajn progresigi la aferon, kaj tia persono estas Lapenna! Ankaŭ pri la ideologia fono de Esperanto, egalrajta kunlaborado de ĉiuj homoj, li parolas multe. Estas frapante, kiel profunde Zamenhof influis homojn multrilate pli talentajn ol li mem!" Due, el la nekrologo en Jugoslavia Stelo, 31.12.1987, de prof. B. Popovic: "... Ec sur unuopaj agadkampoj por Esperanto ne estis facile trovi unuopulojn superintaj Prof. Lapenna, sed rigardante kune, plurflanke, mi ne scias ĉu iu estas komparinda kun li, ĉar en lia persono troviĝas tre altaj ecoj: genia intelekto, larĝa eruditeco, scienca pritrakto de la problemoj, plurlingva oratoreco, profunda laborkapablo - ĉio tio utiligata preskaŭ senĉese por progreso de Esperanto-Movado."

En Varsovio, 1995, kie okazis la Internacia Esperanto-Konferenco kun la temo "Vivo kaj Verko de Ivo Lapenna", la psikologo, d-ro T. Tyblewski faris prelegon kun la titolo: "Ivo Lapenna, homo danĝera, ĉar efektive libera". Vere brila prelego kun profunda analizo de la karaktero de mia edzo. Ekzemple li montris, ke totalisma sistemo timas la nuran ekziston de tiel libera homo. Kiel ekzemplo d-ro Tyblewski rakontis pri la okazintaĵo dum la Inaŭguro de la Universala Kongreso en Budapeŝto, 1966, kiun ankaŭ mi ĉeestis. Kvankam Ivo Lapenna anticipe akcentis al la parolantoj, ke pro la strikta neŭtraleco de Universala Esperanto-Asocio neniu rajtas fari politikan propagandon, tamen la orientgermana ambasadoro ripetis la kutimajn frazojn de la komunisma, propaganda maŝino. Ĉeestis multaj ambasadoroj, ankaŭ el orientaj landoj. Mi sidis sur la unua vico inter la dana kaj aŭstria ambasadoroj por traduki al ili la paroladojn. Ili

flustris unu al la alia, ke estas skandala konduto de tiu orientgermano. Murmuro ekregis en la salono. Ankaŭ Ivo Lapenna estis videble maltrankvila. Miaj du najbaroj malrapide komencis leviĝi. Vidante tion Ivo Lapenna tre firme interrompis la parolanton malgraŭ tio, ke interrompo de ambasadoro estas nekutima kaj ofendo al la koncerna lando. Plurminuta, *fulmotondra* aplaŭdego sekvis, tute speciale fare de la orientaj ĉeestantoj. Ili ne nur aplaŭdegis, sed ankaŭ piedfrapadis la plankon. En sia brila prelego d-ro Tyblewski rakontis pri la granda humiligo, kiun multaj el la orientaj esperantistoj ekhavis aŭskultante la paroladon de la orientgermana ambasadoro. La interveno de Ivo Lapenna vekis tiel grandan entuziasmon, ĉar, fine, ili spertis homon kun la necesa kuraĝo firme ĉesigi la ĉiam ripetitan propagandon. Iliaj sentoj eĉ pli fortikiĝis, ĉar tiu persono estas ilia Prezidanto. La morgaŭan tagon la ambasadoro pardonpetis al Ivo Lapenna. Tamen, depost tiu interveno dum la Kongreso la malamikeco al "la bastiono de la neŭtraleco", kiel la komunisma bloko nomis mian edzon, akriĝis. Rezulte de tio kaj laŭ la kutima komunisma sistemo falsaj "onidiroj" kaj malagrablaj aludoj eksvarmis en la tuta Esperanto-Movado por subfosi la aŭtoritaton de Ivo Lapenna.

La tri antaŭe menciitaj citaĵoj kaj la prelego de d-ro Tyblewski (tiun unikan prelegon vi povas aŭskulti sub "Sonregistraĵoj" en la hejmpaĝo de Fondaĵo Ivo Lapenna: www.ivolapenna.org) donas klaran bildon pri la persono Ivo Lapenna kaj pri liaj labortrajtoj. Ĉiam mi ĝuis liajn virtuoze kaj dinamisman laborkapablon dum nia komuna kunlaborado. Liaj diktaĵoj al mi fluis el lia buso per jam finpripensitaj frazoj en lia tre konata kaj elokventa stilo. Se mia tajpado ne ĉiam estis sufiĉe rapida, li povis ripeti kaj precize per la samaj vortoj redikti siajn frazojn. Neniam li estis malpacienca, tute male, ĉiam li inspiris kaj instigis la homojn fari sian plej eblon.

La helpemo de Ivo Lapenna

Li ĉiam estis engaĝita, kiam temis pri seriozaj problemoj de ĉiaspecaj homoj. Kaŝe li helpis multajn, kiuj estis en danĝero pro kruelaj, politikaj sistemoj. Liaj donacemo kaj helpemo al homoj, kiuj estis en malfacilaj situacioj, estis senfine grandaj kaj nekompereblaj. Ĉiam li helpis kaj donacis, kiam li vidis mizeron, ĉu temis ekz. pri homoj surstrate, ĉu pri publikaj kolektadoj. Amnestio Internacia ĉiam povis kalkuli pri lia senpaga, faka helpo. - La plej multaj el la esperantistoj spertis, ke, kiam li kolektadis monon por diversaj celoj en la Esperanto-Movado, li ĉiam estis la unua, kiu abunde kontribuis. La plej grandan parton de la tantiemo por la verko "Esperanto en Perspektivo" (EeP) li deziris doni al la du junaj kunlaborantoj/studentoj, kvankam li mem verkis la plej grandan parton de la verko kaj samtempe estas ĝia ĉefredaktoro. Sian propran tantiemon li intencis donaci al la *siatempa* "Centro de Esploro kaj Dokumentado" (CED), kiun li mem iniciatis kaj fondis kaj kies direktoro li estis ĝis 1974 (ankaŭ tiun funkcion li decidiĝis forlasi).

Nigra makulo de la historio de UEA

Montrigis, ke depost 1974 la karaktero de CED komplete ŝanĝiĝis. Tiu nova CED havas tute aliajn celojn, kiujn Ivo Lapenna neniel povis akcepti. Pro tio li retiris la proponon kaj postulis sian parton de la tantiemo. Ĝis hodiaŭ UEA ne pagis malgraŭ tio, ke ĝustatempe li daŭre ripetis sian postulon, por ke la afero jure ne malaktualiĝu. Kompreneble, depost lia forpaso ankaŭ mi daŭre ripetadas tiun postulon. "Fondaĵo Ivo Lapenna" estus povinta multe pli efike utiligi tiun - intertempe nun grandegan - sumon. Jam delonge la monumenta verko (EeP) estas elĉerpita. Ivo Lapenna diris, ke, kiam oni represos ĝin, oni nepre aldonu "Hamburgo en Retrospektivo" kaj la

rubrikon "Esploro kaj Dokumentado" (ED) el la revuo "Horizonto", ĉar ĉio ĉi estas suplemento de "Esperanto en Perspektivo". Sen tiuj ĉi aldonaĵoj la historia verko ne estus kompleta.

Karakterizaj trajtoj de Ivo Lapenna

Ivo Lapenna devenas de nobela familio, sed nek lia patro nek li mem deziris uzi siajn titolojn. Jam de sia infanaĝo, mia edzo estis eksterordinare kara kaj atentema. La hejmo de liaj gepatroj estis nobela palaceto kun pluraj deĵorantoj. Inter ili estis analfabeta servistino, kiu por li estis tre kara. Proprainciate li instruis al ŝi legi kaj skribi. Pro tio ŝi estis tre danka kaj poste eĉ pli adoris lin.

Liaj infanaj sentemo kaj atentemo daŭris la tutan vivon. Per siaj preskaŭ ĉiutagaj leteroj kaj ĉiutagaj telefonaj alvokoj li sencese esprimis sian senfinan amon al mi. Dum nia 31-jara kunestado mi ĝuis *ĉiun* momenton kaj estis inspirita de liaj bonkoreco, karismo, inteligenteco, humuro, enorma laborkapablo kaj de liaj krea kaj genia pensmaniero. En privataj societoj kaj ankaŭ dum grandaj, publikaj festoj li ĉiam estis la centra figuro, i.a. pro siaj eksterordinaraj ĉarmo, beleco kaj vigleco. Li distris per interesaj interparoloj, spritaj anekdotoj, amuzaj parodioj. Kelkfoje li kantis per sia belsona, forta kaj profunda baso. Absolute ĉiuj homoj, junaj kaj maljunaj, altrangaj kaj simplaj homoj adoris lin kaj deziris esti en lia societo.

Frue li estis internacie orientita. En lia gimnazio estis kutimo, ke la plej bona parolanto inter la instruistoj faru la jaran festparoladon. La instruistoj rimarkis la grandan oratoran talenton de Ivo Lapenna kaj tial decidiĝis, ke li kiel nur 16-jara junulo faru tiun gravan paroladon. Jam tiam li parolis pri "Unueco en Diverseco". Oni aplaŭdegis post tiu brila parolado kaj admiris lian naturan talenton.

Kiel 17-jara gimnaziano li sciiĝis pri la Internacia Lingvo. Li tuj komprenis ĝian valoron kaj komencis sian memstudadon. En 1929 li fondis, kune kun inĝeniero Ivo Godek, la klubon "Studenta Esperanto-Klubo" en Zagreb (Esperanto en Perspektivo [EeP] p. 474). Mi citas el EeP, p. 84-85: "En universitataj medioj sukcese agis studentaj aŭ akademias Esperanto-klubo en pluraj landoj. ... La plej aktiva el ili sendube estis la studenta, poste Akademia Esperanto-Klubo en Zagreb (1929-1941), kiu ĝis aprilo de 1941, kiam la naziaj-faŝistaj armeoj invadis Jugoslavion, funkciis ankaŭ kiel administra centro de Studenta Tutmonda Esperanto-Ligo (STEL-o)."

Ivo Lapenna estis ankaŭ redaktoro de la fama, jugoslavia organo "La Suda Stelo", revuo socia, kultura, literatura kaj primovada. Ĝi aperas - kun kelkaj interrompoj - ekde 1932. Pro lia multjara aktivado ĝi influis la tutan Esperanto-Movadon. Hodiaŭ ĝi estas la plej grava fonto de la tiama Esperanto-historio. Ivo Lapenna mem verkis multegajn artikolojn, ofte sinonime, ĉar por li ne estis oportune, ke lia nomo tro ofte aperu - kutimo, kiu daŭris ĝis lia forpaso. Li ankaŭ ne deziris, ke lia foto tro ofte aperu en gazetoj kaj revuoj, kiujn li mem gvidis. Tiun deziron liaj kunlaborantoj de la revuo "Horizonto" (1976-1987) ne ĉiam obeis. Ekde 1981 sub la ĉefredaktado kaj gvidado de Ivo Lapenna "Horizonto" fariĝis same influa kaj historie valora kiel la tiama "La Suda Stelo".

Estas konate, ke Ivo Lapenna finis la muzikan akademion. Li lerte ludis violonĉelon, ofte en orkestroj, precipe en siaj universitataj. Kiel studento li devis elekti inter la muziko kaj la juro. Liaj profesoroj asertis, ke li estus povinta fariĝi eminenta en ambaŭ fakoj. Li finis kaj la

akademion de muziko kaj la juran studon en la universitato kun eminentaj notoj. Kiel konate li fariĝis mondfama juristo. Tamen, la klasika muziko estis por li *tre* necesa, kaj li havis sennombrajn listigitajn sonbendojn de tiaspeca muziko. Li sendadis al mi kopiojn kun karaj kaj informaj vortoj, ĉar ankaŭ tiun intereson ni centprocente dividas. Kelfoje mi ricevis kasedojn kun liaj propraj poemoj, verkitaj *nur* por mi, kaj kun muziko, kiun li mem komponis.

Du ecoj de Ivo Lapenna, kiujn mi deziras emfazi, kaj kiujn mi tre admiris, estis liaj honesteco kaj sincereco, kiuj por li estis la plej gravaj homaj trajtoj. Neniam mi spertis, ke li diris unusolan mensogon. Lia propra veramo kaŭzis, ke li atendis la saman honestecon kaj veraman sintenon de aliaj. En sia profesia vivo li ĉiam estis alte respektata. Liaj studentoj tre admiris lin pro liaj klareco, malfermiteco, klarvideco, libereco kaj internacia akordiĝo. En la okcidenta mondo multaj el la tiamaj gejunuloj sentis sin altiritaj de la komunisma ideologio. Per siaj profundaj analizoj Ivo Lapenna trankvile malfermis al ili la okulojn pri la mispaŝoj fare de la soveta sistemo, tiel ke ili mem konsciiĝis kaj komprenis, kial ankaŭ tiu sistemo ne taŭgas. Kontraste al la soveta koncepto "Proleta Internaciismo" Ivo Lapenna lanĉis sian koncepton "Humaneca Internaciismo", kiu akordiĝas al la internacia konvencio pri la Homaj Rajtoj.

La instruado de Ivo Lapenna neniam estis teda, tute male, liaj prelegoj estis veraj oratorajoj, aldonitaj per spritaĵoj. Li ĉiam estis preta helpi siajn studentojn per fakaj konsiloj, kaj ili adoris lin. Tion mi aŭdis de diversaj profesoroj kaj studentoj, kaj, cetere, mi mem spertis tion. Dum la junulara ribelado en Londono en 1968, kiam la studentoj kuŝis sur la ŝtuparoj de la universitato kaj tiamaniere blokis la enirejon, Ivo Lapenna tutsimple pasis inter ili, kaj kiel la sola profesoro ili lasis lin eniri. Tion ĉi mi rakontas por doni al vi nur palan bildon de lia populareco ankaŭ ekster la Esperanto-Movado.

Pluraj el la plej gravaj sciencistoj de la mondo venis al lia universitato, nome la mondfama "The London School of Economics and Political Science", Universitato de Londono, "nur por havi la eblecon paroli kun li" kaj "premi al li la manon". Tiel respektata li estis kaj daŭre restas en la scienca mondo.

Ankaŭ la deĵorantoj de la universitato multe admiris kaj ŝatis lin pro lia ĉiama afableco. Iam la du afrikanaj pordistoj estis vokitaj al lia ĉambro por transporti kelkajn kestojn kun libroj. Tiam unu el ili demandis, "ĉu vi permesas, ke mi premu al vi la manon, ĉar vi estas la plej granda 'gentlemano', kiun mi iam renkontis en mia vivo?" Mia edzo estis iom embarazita, sed kompreneble donis al li la manon. Kun larmoj la afrikano plu diris: "Vi estas la sola profesoro en la tuta universitato, kiu parolas kun ni. Vi estas la plej ŝatata profesoro el ĉiuj." Poste la alia afrikano kun larmoj demandis, "ĉu ankaŭ mi rajtas premi al vi la manon?" Mia edzo estis tre kortuŝita kaj tuj telefonis al mi por rakonti pri la epizodo.

Post la forpaso de mia edzo la universitato okazigis imponan solenaĵon, "Memorial Service", en la salonego de la fondinto de la Universitato. La Rektoro tre varme bonvenigis min. Post ties funebra parolado, tri aliaj famaj profesoroj bele parolis pri mia edzo kaj pri lia signifoplena laboro. Unu el ili estis prof. d-ro John Wells, kiun la kolegio alvokis, por ke li parolu pri la Esperanto-laboro de Ivo Lapenna. Unika evento en universitata medio kaj granda honoro al la Internacia Lingvo, Esperanto, kaŭzita de la enorma prestiĝo, kiun Ivo Lapenna ĝuas en la scienca mondo. Pro la fakto, ke mia edzo mem ludis violonĉelon, la ĉefo de la jura fakultato havigis konatan, junan ĉeliston por ludi verkon de Johan Sebastian Bach. Poste mi dankis al tiu ĉelista, kaj li respondis: "Estas por mi aparte granda honoro ludi por la granda humanisto,

Ivo Lapenna, kiu mem estis bona violonĉelisto.”

Dum la posta akcepto en la Biblioteko la du antaŭe menciitaj afrikanoj venis al mi kaj denove kun larmoj ripetis tute la samajn vortojn, pri kiuj mia edzo antaŭ longe rakontis. ...

La aŭtoritato de Ivo Lapenna

La aŭtoritato de mia edzo ne estas kaŭzita de lia prezidanteco de UEA, sed ĝi estas kaŭzita de liaj multaj talentoj. Kiam li estis ĝenerala sekretario de UEA, tiu posteno montriĝis la plej grava kaj influa de la Estraro. Ĉiuj parolis pri la ĝenerala sekretario Ivo Lapenna - multe malpli pri la prezidanto. Poste, kiam li mem fariĝis prezidanto de UEA - kion li plurfoje rifuzis - tiam tiu posteno fariĝis la plej grava.

La unua fojo, kiam mi spertis, ke li rifuzis la prezidantecon, estis jam dum mia unua Universala Kongreso en 1956 en Kopenhago. Dum la kongresa balo ni interkonsentis renkontiĝi la morgaŭan tagon en Tivoli je la 20-a horo vespere por poste iri danci en Lorry, konata kaj bela dancrestaŭracio. Tie, en la bela ĝardeno de Tivoli, mi staris en blanka dekolbita balrobo sen skarpo aŭ mantelo. Malgraŭ la varma vespero mi komencis frosti. Mi tamen atendis, ĉar antaŭe mia amiko diris al mi, ke li kunsidos, kaj mi estis absolute pli ol certa, ke li venos. Fine, tuj antaŭ noktomezo li aperis tute malfeliĉa pro sia terura malfruiĝo, sed feliĉa pro mia ĉeesto. Li rakontis, ke oni volus elekti lin kiel prezidanton, kion li rifuzis, ĉar li opiniis, ke tiutempe la plej bona kombino de la Estraro estus, ke prof. Canuto estu prezidanto, kaj ke li mem restu ĝenerala sekretario. La fakto, ke li ankoraŭ ne ricevis anglan ŝtatanecon (pro la konata Connor-afero!) plifortigis lian starpunkton. Li uzis ĉiujn siajn fortojn por persvadi profesoron Canuto fariĝi prezidanto kaj inverse. Fine, li sukcesis dirante: "Se mi havus iun Ivo Lapenna kiel ĝeneralan sekretarion, mi ne hezitus unusolan sekundon fariĝi prezidanto", kaj tiu argumento konvinkis profesoron Canuto. Kiel vi povas konstati, ankaŭ en tiu ĉi kazo li pensis nur pri la bono de Esperanto. Kompreneble, ke mi akceptis lian klarigon, kaj la sekvantan tagon ni iris por danci.

Nur en 1964 li akceptis fariĝi prezidanto. Neniel li sentis sin honorigita pro la prezidanteco. Lia prestiĝo ekster la Esperanto-Movado estis tiel granda, ke li povis nur doni prestiĝon al la Movado, absolute ne inverse.

Dum la Universala Kongreso en Hamburgo, 1974, oni provis persvadi lin akcepti honoran prezidantecon de UEA (v. "Hamburgo en Retrospektivo", 1977). Kompreneble, ke li rifuzis. Tiu konduto montras, ke la proponintoj neniel komprenis la karakteron de Ivo Lapenna, nome ke li estis homo absolute libera kaj neniel "aĉeteblo". Feliĉe, ke li rifuzis, ĉar se li estus akceptinta, li estus malebliginta daŭrigi ĝis sia forpaso sian valoran laboron por Esperanto. Homoj, kiuj konas la revuon "Horizonto" kaj partoprenis la Internacian Jubilean Esperanto-Konferencon en Graz, 1987, scias pri lia tiama laborado, kiun li daŭrigis per la samaj energio kaj instigo kiel ĉiam. Oni diris, ke Ivo Lapenna kontraŭbatalis UEA, kio estas **kompleta** sensensaĵo, ĉar li volis **nur** bonon al UEA, kiu dum lia gvidado evoluis el mizera stato al moderna mondorganizaĵo kun visioj. Per siaj artikoloj en la revuo "Horizonto" li sukcesis ĝis sia forpaso en 1987 fiaskigi - kvankam ne interne - la planojn de KGB komunistigi UEA.

Ivo Lapenna rigardis la Konferencon "La Internacia Jubilea Esperanto-Konferenco" en Graz, Aŭstrio, 1987, kiel la krono kaj la fino de sia **organiza** laboro, kiun li faris por Esperanto de 1974. Ĝia temo estis "Cent Jaroj de Esperanto-Kulturo", kaj i.a. 10 tre konataj kaj fake

kompetentaj esperantistoj lekciis. La Internacia Honora Komitato de la Konferenco konsistis el la plej mondkonataj kaj kompetentaj sciencistoj - ĉiuj esperantistoj - unike en la historio de la Internacia Lingvo. La titolo de la Inaŭgura Festparolado de Ivo Lapenna estis “Esperanto kiel lingva esprimo kaj instrumento de ‘Humaneca Internaciismo’”, en kiu li profunde analizis sian koncepton “Humaneca Internaciismo” kaj montris, kiel ĝi estas nedisigeble ligita al la Internacia Lingvo, Esperanto. Resumo de tiu parolado, lia parolado de la Inaŭguro de la Monumento, “La Espero”, kaj ĉiuj 10 lekcioj troviĝas en “Memorlibro Graz 1987 - La Internacia Jubilea Esperanto-Konferenco - Cent Jaroj de Esperanto-Kulturo.” Ĝia kovrilpaĝo montras la belan monumenton de la mondkonata, dana skulptisto, Jesper Neergaard, donacita al Esperanto pere de Ivo Lapenna kaj starigita sur la Esperanto-Placo en Graz, Aŭstrio. La tekston sur la soklo Ivo Lapenna mem verkis. Ĝi esprimas la kvintesencon de liaj pensoj pri Esperanto: “*La Espero’ - Por Monda Komunikado - En Paco kaj Libero.*” Por li la libereco estis esenca.

Jam en 1981 Ivo Lapenna kunvokis al kunlaborado inter ĉiuj Esperanto-organizaĵoj, grandaj kaj malgrandaj, kaj al ĉiuj, kiuj uzis Esperanton, por ke oni mondscale kaj digne celebru la 100-jaran datrevenon de Esperanto. Li eĉ ellaboris la proponon, “Skizo de Baza Programo”. Okazis kelkaj kunsidoj. Unu el ili estis aranĝita en La Ĉaŭx-de-Fonds. Montriĝis, ke UEA volus partopreni la kunlaboron nur, se ĝia tiama prezidanto, s-ro Maertens, aŭtomate fariĝus prezidanto de la tuta aranĝo. Ivo Lapenna proponis demokratian elekton inter ĉiuj liberaj memstaraj organizaĵoj, kiuj deziris kunlabori. Tiun demokratian elekton UEA rigore rifuzis, kaj la tuta plano pri kunlaboro forfalis. Dum la diskuto d-ro Giorgio Silfer intervenis kaj diris, ke laŭ li Ivo Lapenna pravis. Ankaŭ li ĉeestis kiel reprezentanto de memstara organo. Post tiu malfeliĉa evento Ivo Lapenna plurfoje klopodis krei iun formon de kunlaboro. La 22-an de junio 1985 li sendis al UEA kaj SAT leteron kun propono pri mallonga kontrakto de nuraj kvin principoj. Mi citas el la revuo “Horizonto” (n-ro 59, 1985):

“Principoj

1. Ĉiu el la tri organizaĵoj regule informados la du aliajn pri siaj respektivaj planoj por la Jubilea Jaro kaj pri ĉiu konkreta realigo antaŭ kaj dum la Jubilea Jaro.
2. Komunikadoj de ne pli ol 200 vortoj rilatantaj al konkretaj atingoj lige kun la Jubilea Jaro kaj liveritaj de unu el la tri organizaĵoj estos publikigitaj en la organoj de la du aliaj.
3. Ĉiu el la tri organizaĵoj invitos la du aliajn reprezentiĝi kaj esprimiĝi en la jubileaj kongresoj, konferencoj, festivaloj, simpozioj kaj similaj renkontiĝoj, aŭ al alispecaj solenaĵoj, kiujn ĝi organizas, kaj la invititaj organizaĵoj klopodos akcepti la invitojn kaj kontribui al la sukceso de la koncernaj aranĝoj.
4. Surbaze de reciprokeco ĉiu el la tri organizaĵoj kunlaboros kun la du aliaj en ĉiuj agadoj, kiuj kontribuas al progresigo de Esperanto kaj al fortikigo de la tuta Esperanto-Movado en la mondo.
5. Kun la escepto de la sindevigoj akceptitaj per tiu ĉi Kontrakto, ĉiu el la tri organizaĵoj konservas sian plenan sendependecon.”

Eĉ tiu ĉi tre konciza Kontrakto pri kunlaboro UEA rifuzis per letero de la 18-a de novembro 1985. Tamen la klopodoj de Ivo Lapenna havis ian efikon, ĉar ĉiuj tri organizaĵoj sendis unu al la alia salutvortojn de la respektivaj prezidantoj dum ĝiaj Kongresoj/Konferenco. Tiun signon de alproksimiĝo la Esperanto-publiko kun entuziasmo akceptis. Entuziasmo, kiun ĝi ĉiam montras okaze de tiaj klopodoj.

“Hamburgo en Retrospektivo”

Post la Universala Kongreso de UEA en Hamburgo, 1974, Ivo Lapenna verkis la jam menciitan libron, "Hamburgo en Retrospektivo - Dokumentoj kaj Materialoj pri la Kontraŭneŭtraleca Konspiro en Universala Esperanto-Asocio". Li estis konvinkita, ke estis necese verki ĝuste tiun libron por doni historie ĝustan bildon de la okazintaĵoj kaj por preventi, ke la samaj groteskaj aferoj ripetiĝu en la estonteco de la Internacia Lingvo, Esperanto. Mi deziras rakonti, ke dum la verkado mia edzo havis teruran stomakdoloron, tiel ke li supozis, ke li havas ulceron. - Post kiam li finis la lastan frazon de la libro, ĉiuj suferoj ĉesis. - Tio signifas, ke liaj doloroj estis "nur" psikaj. Vi devas kompreni, ke mia edzo estis tre sentema homo kun alte moralaj, etikaj kaj kulturaj valoroj. Li estis senfine dolorigita pro la fakto, ke la menciitaj aferoj povas okazi en humanisma movado.

Tiuj ĉi suferoj estis kaŭzitaj sole pro lia amo al Esperanto. Por mia edzo estis anima premo, ke laboro en kultura organizaĵo kiel tiu de la Esperanto-Movado povas vekti tiom da enviaj, jaluzaj kaj malsane ambiciaj sentoj. Ekde la unuaj tagoj de Esperanto tiuj malagrablaj sentoj kaŭzis, ke multaj valoraj laborhoroj estas perditaj per sensignifaj kaj negativaj korespondado, debato, diskutoj kaj disputoj. Ankaŭ nun tio okazas. Ofte oni aludis, ke mia edzo estis kolera kaj "kverelis". Mi asertas, ke absolute *neniam* li "kverelis" kun kiu ajn - tio estis sub lia digno. Li nur diskutis - sen kiu ajn persona atako - pri fakaj aferoj aŭ pri aktualaj problemoj.

Li egale respektis ĉiujn homojn, kiuj skribe aŭ buŝe kontaktis lin, kaj tre afable respondis al ĉiuj leteroj, ĉar li estis absolute la plej afabla, kultura/civilizita homo, kiun oni povas imagi.

"Raŭmismo" - "Finvenkismo"

En julio mi ricevis kopion de artikolo, kiu aperis en Literatura Foiro, junio 1997, kun la titolo "Barcelono pravigis Raŭmon, Prago entombigis Bulonjon". En tiu artikolo oni pritraktas la du sintenojn, kiujn oni nomas "Raŭmismo" kaj "Finvenkismo", kvazaŭ temus pri du politikaj sistemoj. Mi tute ne komprenas, kial la esperantistoj tiamaniere subfosas unu la alian. Neniu fariĝas pli grava per malgrandigo de aliaj. Jam ekde la komencaj jaroj en la antaŭa jarcento troviĝis du grupoj de esperantistoj. Ankaŭ tiam kelkaj esperantistoj pritraktis Esperanton kiel nuran lingvon sen kiu ajn ideologia enhavo same kiel la nunaj t.n. "Raŭmistoj". Por aliaj, inter ili Zamenhof, Esperanto unuavice estas rimedo por senpera komunikado inter homoj kun diversaj lingvoj. Krome, tiu grupo pritraktas la disvastigon de la lingvo kiel laboro por plibonigi la kondiĉojn de la homaro por vivi en paco kaj libero. Ofte Zamenhof diskutis la problemon kun la tiamaj esperantistoj. Por li ne ekzistas dubo. El "Originala Verkaro" de L.L.Zamenhof, p. 372, mi citas: "Kun tia Esperanto, kiu devas servi ekskluzive nur al celoj de komerco kaj praktika utileco, ni volas havi nenion komunan!"

La esprimo "Finvenkismo" de la menciita artikolo estas same artefarita kiel la kelkjara esprimo "Raŭmismo". Eĉ mia edzo estas menciita kiel "Finvenkisto", kaj lia plej grava atingo por la Esperanto-Movado, nome la Rezolucio de UNESKO en Montevideo, 1954, estas laŭ la artikolo en Literatura Foiro rigardata kiel tute senutila kaj "donis la impreson - kaj la esperon - al pluraj esperantistoj, ke la 'fina venko' baldaŭ estos ĉemane." - *Strange*, ĉar efektive tiu Rezolucio ja estas la bazo de ĉiuj aliaj atingoj de la Esperanto-Movado. Mi ne komprenas, kial oni tiamaniere aperte senmaskigas sin mem, ĉar se ne ekzistus "Montevideo", tiam "Hamburgo" ne estus okazinta. La fakto estas, ke la komunisma mondo havis intereson nur pri la plej gravaj private internaciaj organizaĵoj, inter ili UEA. La Puĉo de Hamburgo, 1974, pruvas la tiaman gravecon

de UEA, graveco atingita sub la gvidado de Ivo Lapenna. Ankaŭ la atingoj ĉe la PEN-klubo estas bazita sur la unika atingoj ĉe UNESKO, 1954.

Cetere, laŭ mia memoro mia edzo ne parolis pri la “Fina Venko”, kaj li neniam altrudis Esperanton al kiu ajn, tute male. Ofte, kiam ni butikumis kaj tute normale interparolis en Esperanto, oni demandis, kiun lingvon ni parolas. En Italio oni supozis, ke ni parolas hispane, kaj en Hispanio itale. Tiam mia edzo tute trankvile, sen entuziasmo, respondis, ke ni parolas la Internacian Lingvon, Esperanto. Ĉiufoje la homoj scivoleme starigis amason da demandoj, sed mia edzo rapide finis la interparolon dirante, ke ni ne havas pli da tempo kaj devas foriri. Surprizitaj, la homoj daŭrigis la diskutadon. Tiamaniere oni multe pli taŭge kaj efike vekas la intereson por Esperanto – nepre ne per propagando, sed per informado .

Laŭ la konvinko de Ivo Lapenna oni devas unue mem plibonigi sian lingvaĵon, due, taŭge informi pri la lingvo, kaj, trie, uzi ĝin kiel eble plej ofte. El lia verko "Retoriko" (Ĉapitro VI, 4. Unueco, p. 108) mi citas: "... La evoluo de la Internacia Lingvo ne estas diktata de supre, sed ĝi okazas de malsupre, de la personoj kiuj praktikas ĝin." En la sama ĉapitro, p. 110, li skribas: "... la Internacia Lingvo liberigas la penson de la nacilingvaj ĉenoj kaj flugigas ĝin libere de lando al lando, de nacio al nacio, tra la tuta mondo." Tiuj ĉi du citaĵoj montras, ke lia postulo pri daŭra uzado de la Internacia Lingvo estas kaŭzita de lia konvinko, ke la lingvo influas la homan pensmanieron. Rilate al informado vi povas legi pri la pensoj de Ivo Lapenna en la broŝuroj “La Principaro de Frostavallen” kaj “Por pli efika informado”.

En sia artikolo en la revuo “Esperanto”, n-ro 1096, 1997, G.C. Fighiera mencias la alpaŝon ĉe UN en 1966 kaj pretendas, ke ĝi malsukcesis pro “procedura eraro”. Li ne mencias la nomon Ivo Lapenna, kiu iniciatis la mondiskalan kolektadon de la subskriboj de la Peticio, 1966. Tio signifas, ke s-ro Fighiera akuzas mondkonatan profesoron kaj doktoron de internacia juro pri eraro en internacia juro. De kie s-ro Fighiera havas sian “kompetentecon”, kaj kial li ne diskutis kun Ivo Lapenna tiun tiel nomatan “eraron” dum li ankoraŭ vivis? Li referencas ankaŭ al la tezo de Humphrey Tonkin, ke “Finvenkismo” kaj “Raŭmismo” povas kunekzisti. Kiel mi antaŭe montris, la situacio ĉiam estis tia. Mi ne komprenas tiun grupigon de la esperantistoj. Ĉu ne ĉiuj deziras labori por la bono de Esperanto? Dum la tuta historio de la lingvo kelkaj laboris *por* kaj kelkaj *per* la lingvo. Laŭ mi ili devus suplementi unu la alian, ĉar ambaŭ grupoj ja laboras por la sama celo. La aŭtoroj de la artikolo en Literatura Foiro pravas, kiam ili kondamnas la “eternajn komencantojn”, kiuj propagandcele klopodas altrudi Esperanton al aliaj homoj. Ankaŭ Ivo Lapenna neniam “propagandis”, sed nur informis pri la lingvo. Kompreneble, ke malantaŭ lia tuta laboro estis la deziro, ke Esperanto disvastiĝu kiel eble plej multe por la bono de la homaro. Laŭ mia opinio tio estas memkomprenebla por ĉiuj esperantistoj. Se ne estus tiel, kial, do, oni entute okupiĝas pri Esperanto? - Sian lastan prelegon en Graz, 1987, Ivo Lapenna nomis “Esperanto kiel lingva esprimo de ‘Humaneca Internaciismo’”.

Rilate al la analizo de la “Manifesto de Prago” en la artikolo de “Literatura Foiro” mi deziras diri, ke la aŭtoroj parte pravas. Ankaŭ laŭ mi tiu Manifesto estas stranga, iom bombasta sen reala enhavo. Ĝi estas komplete senigita de kiu ajn spirito kaj respiegulas nek la pensojn de Zamenhof nek tiujn de Ivo Lapenna, inkluzive lian “Humanecan Internaciismon”, nedisigeble kunligita al Esperanto. La Manifesto ne montras konkretan laborplanon. Mi demandas min, ĉu ĉiu subskribinto de tiu Manifesto fakte studis ĝin. – Laŭ mi Esperanto estas tro serioza, por ke oni traktu ĝin laŭ la “hodiaŭa modo”. Mi estas konvinkita, ke ĝis tiam, kiam oni denove „utiligos“ la pensojn kaj konsilojn de Ivo Lapenna kaj ĉesos eviti lian influon, la laboro de UEA daŭre stagnas. Tiu UEA, kiun mi konis, estis *konstante* plena de dinamismo. Ĉiam ĝi laboris

demokratie laŭ la konkretaj planoj. Kiel eble plej ofte la laborplano de UEA, verkita de Ivo Lapenna, sekvis tiun de Unuiĝintaj Nacioj (ekz. “Jaro de Internacia Kunlaboro”, 1965, kaj multaj aliaj). Por mallongigi mi mencias nur kelkajn el la tiamaj aktivaĵoj. Ivo Lapenna iniciatis kaj fondis i.a. la jam menciitan “Centro de Esploro kaj Dokumentado” (CED); Belartaj Konkursoj; Oratora Konkurso (siatempe premiita per la arĝenta pokalo, “Pokalo Ivo Lapenna”); La Internacia Arta Teatro (sub la gvidado de la profesia aktoro, Srdjan Flego); Magnetofona Servo; Gazetara Servo kaj multaj aliaj aktivaĵoj. Frue dum sia aktivado Ivo Lapenna difinis sian koncepton “Aktiva Neŭtraleco”, sur kiu la neŭtraleco de UEA baziĝis ĝis 1974.

Mia revo estas la sama kiel tiu de Zamenhof-Lapenna, nome ke la esperantistoj ĉesigu la eternan rivaladon pri povo kaj influo, ke ili ĉesigu la deformon de la lingvo mem, zorge selektu la plej kompetentajn membrojn al “Akademio de Esperanto”, kaj ke ili unuece respektu la Fundamenton. Mi antaŭvidas la tagon, kiam oni denove mencias la nomon, Ivo Lapenna, pro *liaj meritoj*, kaj kiam mi ne plu bezonas korekti kaj dementi ĉiaspecajn “onidirojn” pri mia edzo, kaŭzita de la samaj rivalado kaj envio. Mi estas konvinkita, ke venos la tago, kiam estontaj generacioj komprenos, ke Ivo Lapenna ja laboregis nur por la bono de Esperanto, kaj ke li forte deziris, ke ĉiuj esperantistoj unuiĝu kaj harmonie kunlaboru en la intereso de la Internacia Lingvo kaj en la intereso de la tuta homaro.

Birthe Lapenna